

La Suda Kruco

Oficiala Organo de la Australazia Esperanto-Asocio.

Redakcio-Administracio :
Box 731F, Elizabeth-str: P.O.,
Melbourne (Aŭstralio).

Abono (por dek du numeroj) :
Aŭstralio: 4 ŝilingoj kaj 6 pencoj.
Ekster Aŭstralio: 5 ŝilingoj

Specimena numero-unu respondkuponon aŭ 30 c. U.E.A. kupono.

Unu numero: 4 pencoj

Anoncoj: Por 3 linioj: 1 ŝilingo.

N-ro 91 (Eighth Year) Melburno (Melbourne), Australio.

10 januaro 1927

LITERATURE OF ESPERANTO.

Among the objections and critical comment made regarding Esperanto the charge of having no literature of its own has often been heard. The list of new translations and original works in Esperanto however is continually being added to. At the present time Esperanto literature covers a wide field, from the Bible and Testaments to technical and scientific works of all kinds.

As a matter of fact the growth of Esperanto literature keeps pace with the spread of the language itself, and it is a sure indication of the progress of Esperanto.

As the number of Esperantists increases so the demand for reading matter increases, and this fact proves more than anything else that Esperanto is a living language. It also proves that the number of proficient readers is increasing in a remarkable manner.

Few people really grasp the stupendous fact which lies behind the creation of a new language.

We have to remember that ages elapsed—not generations or centuries—before any one national language attained to its present perfect, or imperfect, state. But in Esperanto we see a highly scientific and cultured language, which within the memory of living man has become to all intents and purposes a truly interna-

tional auxiliary means of communication.

It is the inability to appreciate these facts which hinders the greater and quicker spreading of Esperanto.

The average man cannot credit that a language has been invented, popularised, and used by hundreds of thousands all within the short space of forty years. Perhaps the magnificent service rendered by the translators and publishers of the Sacred Scriptures has done, more than anything else to bring home to people of all lands a realisation of the fact that Esperanto has passed the embryonic stage and is now a real living language. In a lesser degree each new book has a similar effect.

It should be the aim of each Esperantist to acquire a library of Esperanto works by authors of international reputation. Most people are able to afford the price of one book at a time; by this method the purchaser will soon have at hand a collection of international works of great value, and at the same time he is doing much service for Esperanto.

The Secretary, Australasian Esperanto Association, Box 731 F, P.O., Elizabeth street, Melbourne, will be glad to advise a selection and will give every information to persons who desire to commence the formation of a valuable library. A stamp should be sent for reply.

TRANSLATION COURSE IN ESPERANTO.

Conducted by

Mr. George Gordon, F.B.E.A.

The intention of the founder of this course, which will commence a new series in January, is to help those who, having studied some good textbook and possessing the ability to write a letter in clear Esperanto, wish to go further in acquiring both readiness and good style in the written use of the language. It is believed that there are numerous enthusiasts who are yet unaware of this opportunity of mastering the finer points of Esperanto.

Every month the leader sets for translation a 500-600 word piece taken from a magazine or newspaper. Australian members, by the first of the following month, send their finished work together with stamped addressed envelope and one shilling to Miss B. Blyth, 10 Victoria Ave., Surrey Hills, Melbourne; and New Zealand members, to Mr G. Gordon, 20 Blighs road, Papanui, Christchurch, N.Z., up to seven days later. It is not necessary for members to translate the whole piece, but only as much as is convenient. The secretary sends her collection to Mr. Gordon, who, after reading it through, compiles notes on the piece. It is, of course, impossible for him to correct every error of grammar and style in the various translations, but the notes are arranged in such a way as to be of the widest help to all. At the beginning of the month the secretary sends a copy of these notes and a new piece of translation work, together with a translation done by the leader, to every member. This enables the members to correct or improve their own copies.

The fee mentioned above is for the expenses of postage, paper and type-writing.

It is requested that intending members possess or immediately order Cox's Grammar and Commentary of Esperanto (4/- and 6/-), for in the notes frequent reference will be made to that essential work. Millidge's dictionary also is strongly recommended.

Ĥ or K?

It is readily confessed that the Esperanto alphabet contains certain sounds that are not found in the alphabets of the chief European languages, for had Zamenhof resolved to compile one from only such sounds, it would have been necessary for him to exclude c, ĉ, ĝ, h, ĵ and ŝ, in which case the Esperanto alphabet would have been limited indeed. The form of many words would have had to be crippled and a marked monotony and absence of euphony would have characterised the tongue. Let us take h.

Although this sound is not found in all European alphabets, we notice that Spanish possesses it (j), as does also German (soft ch), and most of the Slav languages (x in Russian, ch in Polish). It is very useful, if not essential, in the transliteration of certain national words and proper names, for the most part of Greek or Slav origin, for by its aid one is enabled to preserve the form of the national words. (For example: Astrahan, Harbin, Harbin, Ahilo, Ahajo, Anhizo, and so on). "Ĥemio" is truer to the appearance of the Greek word than is "kemio," for which no language uses "k" (Eng. chemistry, F. chimie, Ger. Chemie, It. chimica, Sp. quimica, Rus. xemia); moreover, its pronunciation conforms to Russian, Polish and German. Similarly with the words "ĥaoso, ĥimero, ĥolero, ĥoro," where "h" recalls the greater number of the national forms, and the pronunciation is true to the Slav languages and in part to German. It is well to notice here that with "ĥolero" and "ĥoro" the letter K could not in practice displace "Ĥ" because of the existence of "kolero" and "koro."

After R it is becoming general to use K because "rh" is difficult to pronounce. It is to be noted, however, that in forms such as "arĥipelago," "arĥitekturo," and "monarĥo" Ĥ respects the form of the words better than does K, which no language uses in spelling these words.

It would be indeed a pity to allow the sound Ĥ to fall into disuse, for it is a potent and majestic consonant, and a definite contribution to the richness of Esperanto's treasury.

Trans. from the Esperanto of H.H. in "Esperanto."

THE SOUND Š.

The sound š answers to the English sh, F. ch, Ger. sch, It. sch, before e and i), Pol. sz, Czech and Croatian s (bearing circumflex reversed,) Hung. s, and Rus. III. In the case of words of Eng. and Ger. origin, with sh and sch respectively, the form sh would seem at first sight preferable: for example, in the case of "fišo", "šaf", "šildo", "šipo", "šuo". But on a more careful examination we shall see the superiority of ŝ over sh.

Let us consider the word "slime," Ger. schlamm (pr. ŝlamj. Were we to choose "slimo", the word would be English alone; "shlamo" would be Ger. only. But "šlimo" is straightway comprehensible by Englishmen owing to its orthography, and to the Germans, at least in part, by its pronunciation. And so with "štono"; Ger. Stein (pr. stejn). "Stono" would be purely English; "shtono" is orthographically impossible. "Štono" undoubtedly is the best possible approximation to the English and German words. In the same class falls "šmiri"; G. schmieren (pr. ŝmir'n). "Smiri" would be English only; by adding a circumflex it is made by its sound comprehensible to the Germans also.

"špari", "špini", "štupo" (G. sparen, spinnen, Stufe; pron. ŝpar'n, ŝpin'n, štufe), are pleasing to the Germans because of the way in which they are pronounced: to both Germans and English through their orthography. We may say the same concerning "štalo" and "štelo" (G. Stahl and stehlen; pron. ŝtal and ŝtel'n. R. and P. stal.). In words from German, but not found in English, such as "šranko", "štrumpo", "šlosi", "šraŭbo" and "šnuro" (also Pol. sznur), the letter ŝ permits us to express with precision the German pronunciation without violation of the phonetic principle. Thanks to ŝ we are enabled to raise the proportion of German root words in Esperanto. If it were done away with, many such words would either have to disappear altogether or be crippled in sound. The already small proportion of German roots in our dictionary would have to be further reduced and our language would of course be the less international and neutral.

Let us give a few more examples. "Spruci" combines the Italian form "spruzzare" (pr. sprucare) and the

German sound of "spritzen" (pr. ŝpric'n). "Tapišo" has a form readily recognisable by both French and English (tapis), while Germans are reached with the pronunciation given by the circumflex, G. Teppich (pr. tepiš).

"Puŝi", by its orthography, calls to mind the French pousser (pr. puse) and, by its sound, the English, push.

The circumflex is useful to distinguish between two equally international roots, for example: ŝtalo-štalo, ŝtelo-stelo, ŝtato-stato, poŝto-posto. (Moreover, ŝtalo, ŝtelo, ŝtato are in conformity with the German pronunciation, and poŝto calls to mind the R. and P. pronunciation—poŝta). To write these words "shtalo", "shtelo", "shtato" would be to gravely cripple them, and "stalo", "stelo" and "stato" have already a meaning accorded to them necessarily by the principle of maximum internationality.

The circumflex is without doubt the best solution that could have been given to the problem.

(From the Esperanto of H.H. in "Esperanto.")

THE SOUND J.

Before speaking about J it is necessary to say something about J. Considering the structure of the Esperanto grammar, which postulates accord between the adjective and the substantive and possesses an accusative case ending, (both of which are necessary in order that the language be flexible and free from those rigid rules of construction which are the bane of the language student), one is convinced that no other sound than J could be used to denote the plural, because it is the only sound that easily blends with the accusative "n". The reason why Zamenhof chose the form J instead of Y is easily understood, for J is the letter most like I, which is a sign of the plural in Italian, Russian, and ancient Greek. The letter Y as the sign of the plural in Esperanto would give to the text a heavy and unpleasant look, not to speak of the fact that it would, far more than does J, actually cripple the orthography of many words. For example, ajlo, fajfi, fajli, hajli, salajro, semajno; are nearer to the form of the national root words, (in which I takes the place of J) than would be aylo, fayfi, fayli, hayli, ŝalayro, ŝemayno. It is to be noted also that J, as with the circumflexed letters, permits the

combination of both pronunciation and form in attaining the maximum of internationality. "Juna" in its orthography is like the French *jeune*, and German *jung*, and its pronunciation is in conformity with English and German. "Januaro" is near to the orthography of English, French and German, and by its sound it also is G. and R.

From the above it follows that J cannot be used with the sound of ĝ or ĵ, as some have asserted.

It has been said further that it is unnecessary to have the sound ĵ in an international language, because it is not international. Ĵ is indeed not international in the sense that it is found in all European alphabets, but the same can be said of ĝ. The sound ĝ is found in English, Italian and Rumanian. The sound ĵ, however, is common to French, English (azure) and Russian, and is therefore more widely used than ĝ. Further it is almost everywhere recognised through the international word "journal", which often retains its French pronunciation. Phonetically ĵ is to ĝ what ŝ is to ĉ. One can no more blend ĵ with ĝ than ŝ with ĉ.

Thanks to the letter Ĵ one is enabled to retain the national sound of several frequently used words such as ĵaluza, Ĵargono, etc., which words, if written ĝaluza, ĝargono, etc., would appear sadly crippled.

—Translated from the Esperanto of H.H., in "Esperanto."

LERTIGU JE LA BUŝA UZADO!!

Lastatempe ni rimarkas ĉi-urbe aleston de kelkaj Esperantistoj mi-grintoj, kiuj, ni konfesu, devas esti ĉi-ĝenataj pro la paroluza nekapablo bedaŭre tre ofte karakterizanta la ĉi-lokajn samideanojn. Kompren-eble estas, ke la alilandulo, pro ling-vaj-politikaj kialoj kaj la urĝilo de neceso almenaŭ buŝe posedas Esper-anton pli facile lerte ol hazarde elektita Anglalingvulo: tamen, mirige estas, kiel la vortoj kaj frazaroj sen-bare enfluas en la kapon post duse-rajna honesta ekzerco. Mi dediĉu tioman tempon, ĉar pli kaj pli ofte buŝa faciluzo fariĝas neceso kapablo, kiam preskaŭ ĉiu monate trafas ĉi tiujn landbordojn lertaj Zamenhofanoj, avidaj renkonti sampensulojn povan-tajn elparoladi belajn kaj flukompren-eblajn bonven-kaj helpodirojn.

KRONIKO.

MELBURNON (Viktorio). — Post pli ol unu jara foresto en Okcidenta Australio, nia bone konata sami-deano, s-ro H. Byatt, revenis Mel-burnon en novembro, kaj ĉe la Melb. Esp. Soc. kunveno je dec. 9a, li faris bonan kaj tre interesan rakonton pri Perth kaj aliaj notindaj lokoj.

Alia malnova samideano, s-ro Pyke, ankaŭ atingis Melburnon post vojaĝo en Eŭropo. Esperantistoj kunvenis multnombro ĉe "La Palmoj" je 20a decembro por bonvenigi lin, kaj feliĉa vespero de dancado, muzi-ko, kaj babilado inter geamikoj fini-ĝis post tre amuza parolado de la reveninta vojaĝinto.

Vizitis Melburnon dum la Krist-naska tempo s-ro M. Hyde, prezi-danto de la Brisbana Esperanto Klubo.

SYDNEY, N.S.W. — Dum decem-bro okazis nur tri kunvenoj ĉe la Sydney Societo, pro la Kristnaskaj libertagoj.

Je la unua de la monato s-ro A. Jamieson paroladis, angle pri "The Inca Civilisation. La proksiman jaŭdon okazis la unugrada kaj dip-loma ekzamenoj de la B.E.A.

Sed la ĉefa okazaĵo de la monato estis la Zamenhofa vespero, kiu konsistis el koncerto kaj dancado. Tiu ĉi, la lasta kunveno de la jaro, estis la plej sukcesa dum tre longa tempo. La Esperantaj socialaj ves-peroj fariĝas famaj en Sydney.

AUCKLAND, Nova Zelando. — Dum novembro nova Esperanto klaso stari-ĝis ĉe St. Helier's, suburbo de Auck-land. La klaso konsistas el deksep da komenculoj, kiuj estas tre entuz-iasmaj, progresante bone en siaj studoj sub la gvidado de Sinjorino E. Watkin. La klaso kunvenas ĉiun lun-don.

Anoncoj pri la Esperanto-radio-lectionoj de la Wellington stacio, 2YA, aperas ĉiusemajne en la ĉi-tiej gaze-toj, kiuj pritraktas tiun programon kiel havanta specialan intereson.

Esperantisto s-ro B. Dewing, kiu antaŭ ne longe severe vundigis pro motorbiclikla akcidento, estis iranta al Norfolk Insuloj. Lia foresto pro la translokiĝo estas rimarkita tie-ĉi, kie li vigle laboris por Esperanto. Li portas ĉies honvolon.

FEILDING, N.Z. — Sub la aŭs-picioj de la Feilding Debata Klubo, Esperanto-klaso estas aranĝita de s-ro Rod Ross, Del. de U.E.A., kiu

agos kiel gvidanto. Komenconte post la Nova Jaro, la klaso entenas nune lernantoj.

WELLINGTON, N.Z. — Kiel antaŭaj kronikoj montris, Esperanto ricevas fortan antaŭenpuŝon en tiu-ĉi urbo. Tio-ĉi estas per la agado vigla de la kreskanta Esperanto-Klubo kaj la regula brodkastado de Esperanto-kurso de la potenca radio-stacio, 2YA.

La membraro de la Klubo bone kaj kontentige pligrandigas, kaj la lernantoj progresas siastude rapide. Klubo loterio funkciadas celante akiri monon por havigi fortepianon. Laŭ vendo de biletoj, ŝajnas ke sukceso kronos la penadon de la organizintoj. Estas remarkite ke per la depono de kelkaj centoj da verdaj biletoj, ĉiu el kiuj portanta grandlitere la nomon de la Esperanto Klubo, ni efike atentigas la urbanojn al la lingvo kaj la klubo.

Je skribdato nur unu leciono restas por esti brodkastata kaj kompletigi la radian kurson. S-ro King, la instruanto, raportas ke multaj lerteroj atingas lin portantaj bonajn informojn kaj respegulantaj la ŝaton de la aŭdantaro por la lecionoj. Ambaŭ Esperantistoj kaj lernantoj sekvas la kurson. Ĉe Opoutere, apud Thames, (N.Z.) instruisto en lernejo por indigenaj knaboj uzas la kurson el 2YA por helpi lin rilate al sia klasa laboro.

En unu el la ĉefurbaj gazetoj aperis raporto rilate al progreso de Esperanto en radiaj rondoj, sciigante ke nune 137 radio-stacioj en 31 landoj brodkastis aŭ brodkastas Esperantajn programerojn.

CHRISTCHURCH, N.Z. — La estro de la "Traduka Rondo," s-ro Geo. Gordon, 20 Bligh's Road, Papanui, Christchurch, jam sin okupis rilate al la disvastigo de la funkciado de la Rondo, kio starigis antaŭ kelkaj jaroj. Post akiro de N.Z. adresaro Esperantistara, estis eldonitaj cirkuleroj atentigantaj samideanojn al la valoro kaj utileco de la Traduka Rondo.

MASTERTON, N.Z. — Post tre sukcesoplena laboro dum 1927a jaro, la ĉi-tiea klubo ĉesis funkcii ĝis februaro, kiam ĝi refoje antaŭeniros kun, ja estas esperinde, pli granda aro da klubanoj. Por tio, la antaŭaj gnoj estas kuraĝigaj, kaj post remalfermigo la klubestraro esperas povi jesi tion-ĉi atendon.

BRISBANO (Kvinslando). — Sukcesa koncerto okazis 13 decembro en la klubejo. Klubanoj prezentis bonan programon de kantoj kaj deklamoj kun kelkaj instrumentaj muzikaĵoj. Aŭdantaro estis ĉirkaŭ 50.

La nova prezidanto (sinjoro Maŭrice Hyde) dankis por sia elekto, kaj parolis je la temo "Esperanto Hodiaŭ." Li akcentis, ke ni estas Esperantistoj ne nur pro pli bona interkompreno inter la nacioj, sed ankaŭ por konservi pura kaj targa nian nacian lingvon. La Angla lingvo, se ĝi estus uzata de alinaciaj kaj alirasaj homoj, ĉesus esti Angla, kaj ne plu povus esprimi la genion de la Angla raso.

La Viceprezidanto (sinjoro Klement Kidd) faris interesan parolon pri la vivo kaj celoj de Zamenhof. Li alvokis la anojn, konstante honori la gloran fondinton de nia lingvo, kies nomo iam brilos en la memoro de la tuta homaro.

La cetera programo estis: Deklamo, Fraŭlino Rose Macpherson; Fortepiana ludo, Fraŭlino J. MacDonald; Kanto ("La Rozario"), Fraŭlino A. McCarthy; Violono ludo, Sinjoro Harold Hutton; Horkanto ("La Fraksena Bosko"), Lernantoj; Korneta solo, Sinjoro J. Park; Kanto (Angla), Fraŭlino R. Riordan; Violona, gitara kaj fortepiana trio, Fraŭlinoj G. kaj P. Carrick, kaj sinjoro Harold Hutton; Kanto ("Venu Belfloro"), Fraŭlino G. Carrick.

La muzikan parton de la programo vigle subtenis sinjoro Hutton, pro kies helpo la koncerto vigle kaj sprite sukcesis.

La laborema kaj agema sekretariino (fraŭlino E. B. Carrick) havis la kontentecon, vidi grandajn pro-

HAROLD PUDNEY

Specialisto pri Fontanplumoj

Se vi havas kriplan fontanplumon, kiu malhelpas vian skribadon portu ĝin al li, kaj li malkare rebonigos ĝin. Aŭ ĉu vi deziras fontanplumon POR VI MEM AŬ POR VIA AMIKO? Li havas multajn el ĉiu speco, je prezo facila por via monujo. Li speciale prizorgas mendojn per poŝto. Memoru la adreson

7 EQUITABLE PLACE, MELBOURNE.

gresoĵojn en la klubo dum sia laborjaro, kaj la anoj atestis sian dankon, farante al ŝi malgrandan donacon de poŝtukoj.

La lernantoj de la supera kurso donacis libron al sia instruanto (sinjoro Hyde), kiu gvidas la kurson jam de kelke da monatoj.

La koncerto finiĝis per vespermanĝo kaj gaja babilado. Bonaj raportoj aperis en la gazetoj.

Tre agrabla marborda festo okazis en Oyster Point, apud Cleveland, en domo, kiun afable disponigis al la klubanoj sinjoro Sycamore, kiu estis dum sia loĝado en Brisbano tre vigla laboranto por nia afero.

Kelkaj anoj gastis ĉe sinjoro Sycamore dum la tuta "intersemajno," kaj aliaj vizitis la lokon de la festo nur dum la dimanĉo. Per banado, babilado (kompreneble, tute en Esperanto. Ĉu klubanoj iam faras alie?!) kaj promenado la vizitantoj ĝuis tre agrablan libertempon.

La klubanoj kore dankas al sinjoro S. por sia sindono.

En marto komenciĝos kurso ĉe la Y.W.C.A. (Kristana Asocio de Junulinoj). La kurso estos malferma por ĉiuj virinoj, ne nur por anoj de la asocio. La gvidanto de la kurso estos sinjoro H. W. R. Holken, lerta kaj sperta instruanto de lingvoj, kies servo al nia movado certe forte helpos la lernadon de la lingvo en Brisbano, kaj parte liberigos la klubon de la laboro de instruado.

CHARLES CROS kaj EDISON.

La 50-Jara Datreveno De La Fonoĝrafo.

La elpensinto nerekonata, mokata dum la vivo kaj glorata fine longatempe post la morto, neniel estas estaĵo legenda.. Pasis ĝuste 50 jaroj, de kiam Charles Cros konfidis ĉe l'Academie des Sciences, sigelitan koverton enhavantan la priskribon ĝustan kaj plenan de unu el la plej mirindaj aparatoj kiujn naskis la homa genio: "la Fonoĝrafo." Kiam la koverto estis malfermata, kaj ĝia enhavo eldonata, neniuj interesiĝis pri ĝi. Hodiaŭ, oni festas Charles Cros ĉe la Sorbonne kaj Francujo pretendas la gloron de la elpensajo.

Ĝi estis povinta — ĉu ne vere? — ĝin pretendi pli frue, ĵuri respekton

al la elpensinto dum la vivo, disponi al li la bezonitajn spezojn por permesi al li efektivigi sian ideon kaj fabriki sian aparaton; sed ĉiu scias, ke ne estas kutime tiamaniere agi; la tradicio, en Francujo, volas ke la elpensinto spertas se ne la persekutojn, almenaŭ la malestimon de la anaro, kaj ke oni provizu al li la justecon nur tiam kiam la fremdulo ekposedis lian ideon kaj riĉiĝis per ĝi.

Jen! kiel vi estas vidonta, la plenan historion de Charles Cros kaj de lia genia elpensajo.

Charles Cros estis spritulo la plej originala. Scienculo, ja, tre granda scienculo; sed kiu estis samtempe poeto, humoristo kaj mokemulo. Por ripozi post liaj laboroj sciencaj, li verkis versaĵojn kaj monologojn por Coquelin Cadet.

Nepre estis, por Charles Cros, nur bagateloj por la laksigo de la cerbo. La scienculo sin okupis pri la laboroj la plej utilaj.

En la daŭro de la juneco, li samatempe studadis la medicinon kaj la lingvojn antikvajn. Kiam 15 jarulo, li konis tiom da Sanskrito kiom maljuna Brahmo. Unu el la unuaj, li efektivigis la sintezon de la rubeno. Kun Ducos du Hautron, li konstatis la kolorfotografajon.

Sed ni venu al la elpenso de la fonoĝrafo. Charles Cros estis konfidanta la 30an Aprilo, 1877a, ĉe la Academie des Sciences, koverton sigelitan sub la jena titolo: "Proceso de registro kaj de reproduktado de fenomenoj perceptitaj de la aŭdado." Ĉi-tiun koverton estis malfermata, legata ĉe publika kunveno la 3an Decembro, de la sama jaro kaj reproduktata "in extenso" en la protokolo de la citita kunveno.

La tuta elpensajo de la fonoĝrafo tie estis klarigita: vibra membrano, metala pinto sekvanta la ondumojn de la membrano.. Aŭ, plie, mankis al Charles Cros nur la necesa mono por fabriki la aparaton kaj ĝin prezenti, anstataŭ simplan priskribon, la elpensajon efektivigitan.

Ĉi-tiun kapitalon Charles Cros vane serĉis.. Vane, li penis interesiĝi la fabrikistojn de sciencaj aparatoj por sia elpensajo. Nesukcesinte, li tamen deziris, kromespere, kaj por certigi al si la antaŭecon de la laboro, se okaze la similaĵo estu provata, pub-

likigi la priskribon de la aparato kun plenaj detaloj de ĝia funkciado. Li komisiis tiun taskon al unu el siaj amikoj, scienca pastro, l'abbe Le Blanc, scienca redaktoro de la "Se-maine du Clerge." Estas en ĉi-tiu gazeto ke, la 10an Oktobro, 1877a, aperis la unua artikolo rilate al la elpensajo de Charles Cros, kaj ke estis presita unuafoje la nomo "fonografo," kiu devis al li esti aljuĝata.

La elpensinto, vere, estis preferinta la tiolon de "Paleofono" (voĉo estinta). Estas la abato Le Blanc kiu proponis la tiolon "fonografo"; kaj fonografo ĝi restis.

Nu, post nur kvin tagoj de la malfermigo de la koverta de Charles Cros ĉe la Academie, t.e. la 8an Decembro 1877a, Thomas Edison registris patenton, plue tute krude, pri "la vibroj de timpano agante sur plumo plena je inko kaj tuŝtante senfini paperbanderolon." Tio tute ne similis al la fonografo elpensita de Charles Cros. Sed la venontan 15an Januaro, Edison registris duan patenton, en kiu trovis priskribita la mekanika fonografo. La Amerikano estis havinta la tutan tempon por sin inspiri, el ambaŭ la originala memorskribo de Charles Cros, eldonita en la protokoloj de la Akademio, kaj la artikolo de la abbe Le Blanc, eldonita antaŭ tri monatoj.

Estas dirita pri ĉi tiu okazintaĵo, ke Edison estis je Charles Cros tio kio estis Marconi je Branly rilate al la efektivigo de la S. F. T. Kaj la komparo estas perfekte laŭcela. Edison, tamen, estas ricevinta sola, ĝis nun, la tutan gloron de la elpensajo. Sed, tiun ĉi gloron li ŝuldis pli ol ĉio je la fakto ke li ĉiam sin trovis meze de kapitalistoj, amikoj de la progreso, kiuj konfidis je lia genio, kiuj permesis al li elpreni el kofro granda, malfermita kaj sufiĉege provizita, por efektiviĝi ĉiujn la elpensajojn pri kiuj li sin okupis.

Kaj estas tio, kio ĉiam mankis al la elpensintoj francaj.

Ĉi tiu elpensajo estis afero tiel stranga, tiel neatendita, ke ĝi unue naskigis la publikan nekredemecon.

En Anglujo, kiam oni prezentis la unuan fonografon enportitan el Ameriko, sin trovis meze la aŭdantaro episkopo, John H. Vincent, kiu suspektante ian trompaĵon, volis li-mem fari provon. Antaŭ cilindro li elnomis la plej rapide certan nombron da nomoj propraj, prenitaj el la

Biblio. La aparato ilin korekte rediris; kaj la prelato konvinkigis:

"Mi sole en la tuta lando," li klari-gis, "povas tiun nomaron elnomi tiel rapidege."

Sed la okazintaĵo la plej humora, okazis en Parizo, je la kunveno de la Academie des Sciences kie reprezentanto de Edison prezentis fonografon unuafojon. La prezidanto de la kunveno, doktoro nomita Bourillaud, koleregis, kaj, prenante la reprezentanton ĉe la vest-kolumo, lin skuegis.

"La Akademio," li ekkriis, "ne estos la faciltrampitulo de la ĉarlatanismo de sperta ventroparolisto!"

Li tute ne konsentis serioze konsideri la elpensajojn, ĝis post kiam oni estis petinta al li impresigi li-mem cilindron kaj ke li estis aŭdanta la aparaton ĝuste rediri la parolojn, kiujn li estis parolinta.

Tiaj estis la unuaj sinmontroj de la fonografio. Oni scias kiamzure la perfekteco de tiu aparato estas hodiaŭ atingita. Estis unu el la plej famaj elpensajoj de la jarcento. Francujo havas la rajton esti fiera, ke la ideo naskiĝis en cerbo franca.

ERNEST LAUT.

—El "Le Patriote Illustré." 5-6-27. Esperantigis: Albert E. Hepton, Del. Hull (Anglujo).

—El Belga Esperantisto.

DEFERRED TELEGRAMS IN ESPERANTO.

(117) Following the universal admission of Esperanto as a clear language, the Administration of Posts, Telegraphs and Telephones of Danzig (I V.H. 26.7.27.) has decided to authorise the use of Esperanto for deferred telegrams. The number of languages admitted is very limited. These telegrams (only for over-sea countries) must be marked "L.C.O."

—I.E.S.

AL NIAJ SUBTENANTOJ.

Por ŝpari la poŝtelspezoj ni kvitan-cas la ricevon de donacoj kaj abonoj jene:—(la daton post la nomo kaj sumo, montras al kiu dato la abono estas pagata) A. A. Kelley, 10/-, oct. '29; M. C. Trundle, donaco 3/6, 4/6, dec. '28; T. O'Leary, 4/6, nov. '28; D-ro Bennie, 4/6, dec. '28; S-ino Purnell, 4/6, junio '29; K. A. Glover, 4/6, dec. '28.

NEKREDEBLA VANDALISMO.

Nekonataj bubaĉoj detruis la
Esperanto-kverkon.

Kun doloro kaj indigno la tutmonda esperantistaro akceptos la sciigon, ke la kverko, plantita en Zoppot (Danzig) okaze de la kvardekjara Jubileo de Esperanto, estas detruita de la manoj de bubaĉoj.

"Zoppoter Zeitung" de 24, 10. skribis pri tio: "Al la promenantoj, kiuj hieraŭ vizitis la Esperanto-placon, prezentiĝis terura kaj hontiga rigardo. La Esperanto-kverko estis malbonintence detruita. Neniu vortoj estas sufiĉe akraj por kondamni ĉi tiun kriman, malindan faraĉon. Espereble la polico ĉion provos por kapti la krimulon, por ke li estu punata severe. La Urbobeliga Unuiĝo Zoppot promesis rekompenco de 100 guldenoj por informoj, kiuj rezultigos eltrovon kaj laŭlegan persekutadon de la krimulo."

La kverko estas ĝis la mezo de la trunko trasegita, je ĉirkaŭ unu metro super la tero, kaj rompita, do tute detruita. La fera krado estis flanken ŝovita por pli oportune plenumi la krimon.

Kiu homaĉo povis fari tian krimon konsencan? Kiu povis havi intereson je tio, ruinigi arbon plantitan de idealistaj homoj el la tuta mondo? Certe, li (aŭ ili) povis esti nur bubaĉo (j), kiu(j) sentas plezuron je nura detruado, aŭ li (ili) estas fanatika(j) ŝovinisto(j) kiuj tiamaniere volis satigi sian vengosenton kontraŭ la malbenata Esperanto.

"Ni estas ankoraŭ malproksime de ordo kaj bonmoro!" murmuris unu el la promenantoj, kiuj la unuaj rimarkis la kriman faraĉon. Jes, la homaro devas ankoraŭ multon lerni, antaŭ ol ĝi estos matura por la "Ora Epoko."

—El Heroldo de Esperanto.

GAZETOJ RICEVITAJ.

Amerika Esperantisto, 3; British Esperantist, 272; Bulgara Esperantisto, 2-3; Brazila Esperantisto, 10; Bulteno de la Antverpena E. Komitato, 11; Bulteno de Internacia Scienca E. Asocio, 6; Der Arbeiter-Esperantist, 1; Esperanto, 326-327; Germana Esperantisto, 11; Heroldo de Esperanto, 42 ĝis 46; Informservo de la Internacia Labora Oficejo; Internacia Esperanto-Servo, 21-22; International Language, Nov.; Internacia Medicina Revuo, 6; La Lernanto, 53; La Revuo Orienta, 12; Oomoto Internacia, 22; Svenska-Tidningen, La Espero, 8-9, 10; Verda Stelo, 10, 11; Vegetarano, 4; Verda Mondo, 10, 11.

BRISBANE ESPERANTO CLUB kunvenas la trian Mardon ĉiumonate, 7.45 p.m., ĉe State Service Union Room, trian etaĝon, King House, Queen Str. Vic-Prezidanto, C. Kidd. Sekretariino, Miss E. B. Carrick, Office of Supt. Telegraphs, G.P.O., Brisbane.

Melburna Esperanto-Societo, Prezidanto, s-ro N. Grant; sekretario f-ino V. Cox. Poŝta adreso, Box 731F, Elizabeth-str. P.O., Melbourne. Kunvenejo: Public Benefit Bootery Building, 5th Floor, 323-325 Bourke St., Melbourne. Vendrede vespere, je la oka horo.

Sydney Esperanto Society. Kunvenas ĉiun ĵaŭdon de 7.45—10 p.m. ĉe "Rawson Chambers," Rawson Place (5a etaĝo, ĉambroj 580-583). Guste apud la ĉefstacidomo. Prezidanto: S-ro F. T. Simon, Sekretario: S-ro L. E. Pfahl, 150 George's River Road, Croydon Park, Sydney.

Hobaria Esperanta Grupo. Kunvenejo: Eaton-Bray-lernejo, Davey-str.; ĉiun duan mardon, 7.30 vespere. Prezidantino F-ino C. M. Hannaford. Sekretario kaj poŝta adreso F-ino A. Beckett, 177 Davey-str.; Hobart.

Cole's Book Arcade, Melbourne.

TWO MILLION BOOKS AND PIECES OF MUSIC.

— Send for —

"THE RAINBOW," Cole's Monthly About Books. FREE TO YOU.

Printed for the Proprietors, The Australasian Esperanto Association, 323-325 Bourke Street, Melbourne, by McLean Publishing Co., Oakleigh.